

HİDROLİK KEYNESYEN YAKLAŞIMIN BİR ELEŞTİRİSİ: DENGESİZLİK KEYNESÇİLİĞİ

Sema YILMAZ GENÇ

Dr. Öğretim Üyesi, Kocaeli Üniversitesi, KMYO, Muhasebe ve Vergi Bölümü
semayilmazgenc@kocaeli.edu.tr

Onur Can BAYRAKTAR

Yüksek Lisans Öğrencisi, Kocaeli Üniversitesi, SBE, İktisat Teorisi ve Tarihi
onurcanbayraktar@gmail.com

Özet

Amaç: Bu çalışmada Hidrolik Keynesyen Yaklaşım'ın Keynesyen İktisadi Düşünce'yi Klasik İktisadi Düşünce ile birleştirme çalışmalarına yöneltilen eleştiriler Dengesizlik Keynesçiliği Yaklaşımı temelinde ele alınacaktır. Bu bağlamda çalışmada Hidrolik Keynesyen Yaklaşım'ın piyasa denge analizine karşı çıkararak Keynes'in genel teorisinin bir dengesizlik modeli olduğunu öne süren ve öncülüğünü Robert Wayne Clower ve Axel Leijonhufvud'un yaptığı Dengesizlik Keynesçiliği Yaklaşımı incelenecektir.

Yöntem: Alan yazın tarama ve derleme yöntemi kullanılmıştır.

Bulgular: Dengesizlik Keynesçiliği Yaklaşımı, Keynes'in teorisinin Walrasyan denge analiziyle birleştirilemeyeceğini savunur. Bu bağlamda öncülüğünü Clower ve Leijonhufvud Keynes Teorisi'ni, Walrasyan olmayan genel denge durumu etrafında; eksik bilgi, yanlış fiyatlar gibi kavramlarla yorumlayarak Keynes'in teorisinin bir dengesizlik modeli olduğunu savunur.

Anahtar Kelimeler: Keynes, Keynesyen Yaklaşımlar, Hidrolik Keynesyen Yaklaşım, Dengesizlik Keynesçiliği.

Bilgilendirme: Bu çalışma, 16-17 Kasım 2017 tarihlerinde İstanbul'da düzenlenen International Congress of Management Economy and Policy kongresinde bildiri olarak sunulmuştur.

A CRITICAL OF THE HYDRAULIC KEYNESIAN APPROACH: THE DISEQUILIBRIUM KEYNESIANISM

Abstract

Purpose: Criticism directed at the Hydraulic Keynesian Approach for its effort to integrate the Keynesian Economic Thought with Classical Economic Thought will be tackled based on the Disequilibrium Keynesian Approach. In this regard, Disequilibrium Keynesian Approach, pioneered by Robert Wayne Clower and Axel Leijonhufvud and suggesting that Keynesian General Theory is a disequilibrium model by being in opposition to market equilibrium analysis, will be investigated.

Methodology: Literature review for the related area and editing method is preferred.

Findings: Disequilibrium Keynesian Approach asserts that theory of Keynes cannot be integrated with Walrasian equilibrium analysis. In this context, the theory, pioneered by Clower and Leijonhufvud, supports the idea that theory of Keynes is a disequilibrium model by interpreting the theory of Keynes with concepts such as imperfect knowledge and mispricing around the Non-Walrasian equilibrium condition.

Key Words: Keynes, Keynesian Approaches, Hydraulic Keynesian Approache, Disequilibrium of Keynesianism.

Acknowledgement: This paper was presented at the International Congress of Management Economy and Policy congress held in Istanbul on 16-17 November 2017.

Giriş

İlk olarak Fizyokratların dile getirdiği daha sonraları ise Adam Smith'le başlayan Klasik teorinin simgesel sözü " bırakınız yapsınlar, bırakınız geçsinler" dönemi 1930'lu yıllara kadar etkili olmuştur. Devletin ekonomiye müdahalesine gerek olmadığı, piyasaların ekonomik sorunları kendi başına çözümlenebileceğini öne süren görüş, 1929 Buhranı ile birlikte başlayan ekonomik sorunlar ve işsizliğin artmasıyla Klasik düşünceye olan güvenin sarsılmasına neden olmuştur. Ekonominin her zaman kendi kendine tam istihdamda dengede olacağı görüşü yerini, John Maynard Keynes'in Genel Teorisini yazdığı 1936 yılıyla birlikte ortaya atılan Keynesçi ekonomik politikalara bırakmıştır. Keynes, kitabında öne sürdüğü görüşler çerçevesinde günümüz makroekonominin temellerini atmıştır.

Büyük Buhran ile başlayan ekonomik sorunlar kısa sürede dünyanın geneline yayılarak uzunca bir süre devam etmiştir. Neoklasik teorinin dünyayı saran ekonomik krize çözüm olamayacağını ileri süren Keynes, işsizliğin yükselmesi, tüketim yetersizliği ve milletlerin fakirliğini efektif talep noksanlığına bağlayarak, efektif talebi hareketlendirerek devletin ekonomiye müdahalesini öngörmüştür. Ayrıca efektif talebi hareketlendirmek için gerekli olan yatırım-tasarruf dengesizliği, sermayenin marjinal etkinliğinin az seviyede oluşu, likidite tuzağı, ek talep ve yatırımlar gibi sebeplerden ötürü piyasanın istikrarı sağlayamadığı durumlarda, devletin maliye politikalarıyla ekonomik hayata çözüm getireceğini savunmuştur (Altıok, 2009: 76). Müdahaleci devlet politikalarının Keynes döneminin ekonomik sorunlarına çare oluşu 1950-1970 yılları arasında Keynesçi teorinin yükselişini sürdürmesini sağlamıştır.

1970'lerden sonra ise yüksek işsizlik ve stagflasyon olgusuna çözüm bulunamayışı Keynesçi teorinin önemini yitirmesine neden olmuştur. Teorisi dengesizlik üzerine kurulu olan Keynes, yaşadığı dönemin iktisadi düşünce sistemine damga vurmuş ve onun görüşlerinden etkilenen Keynesçi yaklaşımlar ortaya çıkmıştır. Keynes'in düşüncelerinin farklı şekillerde yorumlanması Keynesçi iktisatçıların da kendi aralarında düşünce ayrılıklarına ve bölünmelerine neden olmuştur.

Bu çalışmada Keynes'in istikrar politikaları ele alınıp, sonrasında Keynes'i yorumlayan Keynesçi Yaklaşımlara değinilerek; Keynesçi kuramı temelinden uzaklaştırarak Klasik teori ile bağdaştırmaya çalışan Hidrolik Keynesçi Yaklaşımına olan tepkiler, Dengesizlik Keynesçiliği üzerinden ele alınacaktır. Keynes'in teorisinin bir dengesizlik modeli olduğunu savunan ve öncülüğünü Clower ile Leijonhufvud'un yaptığı Dengesizlik Keynesçiliği Yaklaşımı incelenecektir.

1. Keynesçi İktisadi Politika Analizleri

Keynes, liberal teoriyi tam istihdam varsayımı üzerinden geliştiren klasiklerin aksine, ekonomide eksik istihdam durumunun her zaman var olabileceği görüşünü öne sürmüştür. 1936 yılında yazdığı "İstihdam Faiz ve Paranın Genel Teorisi" isimli ünlü eserini de bu eksikliğini giderdiğini belirtmek adına "Genel Teori" olarak adlandırmıştır (Turan ve Öztürk, 2016: 260). Genel Teoriyle beraber, Klasik teoride unutulmuş makroekonomik kavram tekrar gündeme gelerek önem kazanmıştır. Piyasaların veya pazar sektörünün kendi kendini düzenleyeceği bir mekanizmanın olduğu görüşü makroekonomik teorisinin asıl sorunu olmuştur. Bu durum ekonomik faaliyetlerin koordinasyon eksikliğinden ileri gelmektedir (Leijonhufvud, 1973: 1).

Devletin ekonomiye para politikalarıyla müdahalesi Keynesçi politikaların ortaya çıkışıyla başlamaktadır. Keynes, ekonominin tabiatından dolayı istikrarsız olduğunu, piyasanın kendiliğinden tam istihdama ulaşamayacağını ve eksik istihdam seviyesinin geçerliliğini varsaymıştır. Hükümetin de kamu harcamaları, vergiler ve maliye politikası araçlarıyla ekonomiye müdahalede bulunarak, toplam talep noksanlığından kaynaklı oluşan işsizlik sorununa çözüm getirmesini öngörmektedir (Takım, 2011: 158). Keynes, klasik teoride yer alan her arzın kendi talebini yaratacağı ve gönüllü işsizliğin olamayacağı varsayımlarına karşı çıkmıştır. Klasik teori, ekonomik sistemin ücret ve fiyat esnekliğinin bir sonucu olarak tam istihdama gelme eğiliminde olduğunu varsayarak; işsizliğin fiyat ve ücret katılığında kaynaklandığını ileri sürmüştür (Yıldırım vd., 2011: 158). Keynes ise tam istihdam düzeyinin, toplam arz fonksiyonunun efektif talep ile kesiştiği noktada oluşan dengeye göre belirleneceğini varsaymıştır. Efektif talep, yatırım ve tüketimlerden oluştuğuna göre, dengede istihdam hacmi; toplam arz fonksiyonuna, tüketim eğilimine ve yatırım hacmine bağlıdır. Keynes'in istihdam teorisinin özünü de bu önerme oluşturur (Keynes, 2010: 35).

Keynesçi teoride istihdam reel ücret haddinin değil, efektif talebin bir fonksiyonudur; buna rağmen, reel ücret haddi istihdam seviyesine tabidir (Delfaud, 2010: 56). Klasikler ekonomide durgunluğun nedeninin gerçek ücretlerin yüksekliğinden kaynaklandığını belirterek ücretlerde azalmaya gidilmesini

öngörmüşlerdir. Keynes ise bu görüşe karşı çıkararak krizin ve artan işsizliğin nedeninin talep yetersizliğinden kaynaklanmakta olduğunu belirterek, krizin aşılması için efektif talebin genişletilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Keynes toplam arzın kısa dönemde sorun olmamasından dolayı ekonomik dalgalanmaların efektif talepten kaynaklandığını, daha çok da yatırım harcamalarının değişkenliğinden ötürü meydana geldiğini ifade etmektedir (Altiok, 2009: 79).

Keynes, Klasik okulun istihdam teorisini temel iki önermeye dayandırır: Birincisi ücretler emeğin marjinal verimliliğine eşittir. İkinci olarak ise veri miktarındaki bir emek istihdam edildiğinde, ücretlerin sağladığı fayda, bu miktardaki istihdamın marjinal faydasızlığına eşit olacaktır (Keynes, 2010: 16). Birinci önerme işgücü talep eğrisini, ikinci önerme işgücü arz eğrisini belirlerken, bunların kesiştikleri noktada denge istihdam meydana gelmektedir. Keynes ilk önermeyi kabul ederken, ikincisi için ise; işgücü arzının gerçek ücretlerin bir fonksiyonu olmadığı durumda, klasik teorinin bütün önermelerinin ortadan kalkacağını ve istihdamın nasıl oluştuğu sorununun belirsizleşeceğini ileri sürmüştür (Yıldırım vd., 2011: 157-158).

Keynes, para politikasının genişletici etkisinin önemli bir sınırı olduğuna dikkat çekmiştir. Genişletici para politikası faiz oranlarını düşürerek toplam talebin bileşenleri olan yatırım ve tüketim harcamalarının artmasına ve böylece de durgunluğa sebep olan *eksik talep* sorununun da çözümüne katkıda bulunacaktır. Ancak faiz oranları düşürerek belli bir eşige ulaştığında, para arzındaki artışlar, faizi düşürücü ve dolayısıyla da talebi canlandırıcı etkisini yitirmeye başlayacaktır. Keynes'in *likidite tuzağı* olarak adlandırdığı bu durumda, para politikası talebi canlandırmada ancak sınırlı bir ölçüde yararlı olabilecektir. Devletin harcamalarını artırması veya vergilerini azaltması yoluyla uygulayacağı genişletici maliye politikası bir çarpan etkisi yaratacaktır. Keynes eksik talep sorununun giderilmesinde, maliye politikasının etkinliğini vurgulayarak, para politikasını da destekleyici bir olanak olarak ele almıştır (Kılınçoğlu ve Özçelik, 2016: 12).

Keynes'in Say Yasası'na karşı eleştirileri paranın değişim aracı görevinin yanında servet unsuru olarak da görülmesinden dolayıdır. Bu durum piyasanın gerçek unsurları (istihdam ve üretim) ile parasal kesim arasındaki uyumsuzluğu ortadan kaldırmakta ve parasal öğeler daima gerçek öğeleri etkilemektedirler. Say Yasası'nın geçerli olma durumu, yani hedeflenmiş tasarruflar ile hedeflenmiş yatırımlar arasındaki denge, yalnızca tesadüfen oluşacak durumdur. Bunun ana nedeni müdahale edilmeyen bir piyasada, üretim ve tüketim hükümlerinin farklı kanallardan verilmesi ve bu iki hükmün birbiriyle uyum içinde bulunması ancak tesadüfi gerçekleşecek bir durumdur (Özel, 2009: 56-57).

Keynes kendi halinde işleyen bir ekonomide parasal ücretlerin aşağı eğilimli olmaması durumunda emek piyasasının temizlenemeyeceğini, yani tam istihdama ulaşamayacağını öngörmektedir. Ayrıca, parasal ücretler düşse dahi, planlanan sonucun tam istihdam düzeyinde dengede olacağına karşı bir güvence söz konusu değildir. Yani toplam talebin tam istihdam düzeyinde oluşmasını sağlayacak bir otomatik mekanizma yoktur. Bundan dolayı Keynes her ekonominin kalıcı bir eksik istihdam durumuyla karşı karşıya olduğunu öngörür. Keynes'in iktisadi hayata getirdiği yenilik hem dengenin hem de eksik istihdam durumunun aynı anda olabileceğini göstermesidir (Demir, 1996: 25-26). Keynes ekonominin tam istihdam düzeyinde dengeye gelebilmesinin uzun sürede olacağını, eksik istihdam durumunun önemli bir sorun olmasından dolayı beklemeye tahammülü olmayan ekonominin bu kısa sürede tam istihdama gitmesi için devlet müdahalesinin gerekliliğini savunmaktadır (Küçükkalay, 2015: 334).

Keynes'e göre tüketim, tüketim eğiliminde bir değişme olmadığı sürece düzgün bir gelir ve dolayısıyla tam istihdam düzeyine bağlıdır. Teoriye göre tam istihdam arttığında düzenli reel gelirden de artış olacaktır (Keynes, 2010: 34-35). Keynes Genel Teori'de tüketimi, gerçek gelirin istikrarlı bir fonksiyonu olarak görürken, tüketimi etkileyebilecek gelir dışındaki etkenleri değişmezler olarak görür. Dışsal kaynaklı etkenler, maliye politikası değişimleri, ani kazanç ve kayıplar, faiz oranlarındaki değişimler, malların ekonomide olup olmadığıyla ilgili beklentiler şeklinde sıralanabilir. Keynes belirli bir gelir düzeyindeki tüketim arzusunu, gelirin istikrarlı bir fonksiyonu olarak varsaymıştır (Kazgan, 2004: 227). Keynes'e göre tasarruf, gelirin tüketim harcamalarını aşan kısmıdır (Keynes, 2010: 73). Ancak Keynes, ekonomik büyüme ve kalkınmada üretim ve tasarrufun önemini göz ardı ederek daha çok tüketim olgusuna önem vermiştir. Tüketim devam ettiği sürece üretim de olacaktır. Ona göre satın alma gücünün yetersiz olduğu hallerde tüketim de olmayacak ve böylece üretim üzerinde de canlandırıcı bir etki oluşmamış olacaktır. Devletin tüketimi artırarak bireylerin satın alma gücünü desteklemesi sonucunda üretimde artış ve büyüme sağlanacaktır (Aktan, 2002: 5).

Keynes yatırımı, gelire yapılan herhangi bir tür sermaye varlığını satın alma olarak tanımlamaktadır (Keynes, 2010: 75). Keynes'e göre efektif talebin itici gücü yatırımlardır. Sermaye piyasası ile mal piyasası

arasındaki mekanizmayı düzenleyen en etkili unsuru yatırımlar oluşturmaktadır. Yatırım, üreticinin sermaye stokunu değiştirmesi sonucu bir yandan mal talebi oluştururken diğer yandan sermaye işlevi görmektedir. Gelir oluşturma sürecine etki eden yatırım talebi, dolayısıyla diğer talep bileşenleri arasında da etki yaratacaktır (Herr, 2009: 111). Keynes'in teorisinde yatırım seviyesi, sermayenin marjinal etkinliği ile piyasa faiz oranı arasındaki farka bağlıdır. Yatırım, marjinal etkinlik faiz oranını aştığı sürece yapıldığına göre, yatırım seviyesi arttıkça marjinal etkinlik azalacağı için, yatırım talebi de faiz oranının azalan bir fonksiyonu durumundadır (Akyüz, 1980: 216).

Klasik İktisadi Düşünce'nin istem dışı işsizlik durumunu açıklayamaması, Keynes'in Genel Teorisi'nin temel konusu olmuştur. 1930'lu yıllarda makro kuramı klasik kuramdan ayıran iki görüş öne çıkar; ilk olarak birçok kişinin cari ücretten çalışmaya razı olduğu halde iş bulamaması durumu olan geniş çaplı istek dışı işsizlik durumudur. İkincisini ise kısa dönemli, ekonomik faaliyetlerdeki değişimlerin ana unsurunu oluşturan toplam talepteki dalgalanmalar oluşturmaktadır (Romer, 1993: 5). Keynes, Genel Teori'sinde geçici işsizliği, istem dışı işsizlikten ayrı tutarak, gönülsüz işsizliği; "parasal ücrete oranla ücret mallarının fiyatlarında çok küçük bir artış olduğunda, cari parasal ücret düzeyinde çalışmaya razı olan emek arzı ve bu ücret düzeyinde ortaya çıkan emek talebi, mevcut istihdam hacminden daha fazlaysa, insanlar gönülsüz işsizdir" şeklinde tanımlamaktadır (Keynes, 2010: 24).

Toplam arz ile toplam talep arasında, uzun dönemde bir denge durumu öngören Neoklasik yaklaşıma Keynes; "*Uzun dönemde hepimiz ölmüş olacağız*" diyerek hicvetmiştir. Keynes toplam yatırımlarla toplam tasarrufların eşit düzeye geldiği noktada makro dengenin oluşacağını belirtmektedir. Bunun tersi durumda yani dengesizlik durumunda ise piyasa ekonomisinde *enflasyonist açık* ya da *deflasyonist açık* meydana gelecektir. Keynes ekonomideki istikrarsızlıkların ortadan kalkması için hükümetin efektif talebe yön vermesinin gerekli olduğunu savunur (Güngör, 2006: 11). Keynes ortaya çıkan bu enflasyonist ya da devalüasyonist durumların altında yatan nedeni, ücret-fiyat dolanımına bağlamıştır. Artan ücretlerin, maliyetin de artmasıyla enflasyon oluşumuna, düşen ücretlerin de devalüasyona sebep olduğunu belirtmiştir. Üretim artışıyla birlikte parasal ücret seviyesi de yükselecek bu durum da fiyat düzeyinin ve ücret birim maliyetinin artışına neden olacaktır. Ücretlerin üretime oranla daha yavaş yükselişi de azalan ücret birim maliyetlerinden ötürü fiyat düzeyinin azalmasına sebebiyet verecektir. Keynes kendiliğinden değişebilen ücretleri, yapışkan ücret talebi olasılığından yola çıkarak araştırmış ve yapışkan ücretleri kapitalist piyasalarda bir aksaklık olarak değil, istikrarın bir unsuru olarak varsaymıştır (Herr, 2009: 115).

Keynes'e göre faiz, tasarruf sahibi bireylerin likiditelerinden vazgeçmelerinin bir sonucudur. Likidite tercihini ise, veri faiz oranında halkın elde tutmak istediği para miktarını sabitleyen potansiyel ya da fonksiyonel eğilim olarak tanımlamaktadır (Keynes, 2010: 148-149). Faiz oranlarının yükselmesiyle likidite tercihi düşecek faiz oranlarının düşmesiyle de likidite tercihi yükselişe geçecektir. Elde edilen gelirin harcanmayan bölümünü tasarruflar oluşturduğuna göre, tasarruf arzusu direkt tüketime bağlıdır ve tasarruf bir *artık'* tır. Diğer yandan yatırımlar da sadece faiz haddine değil sermayenin marjinal verimliliğine bağlıdır ve yatırım da yatırım eğilimi tarafından belirlenir (Çataloluk, 2016: 73).

Keynes'in düşüncesinde belirsizlik önemli bir yer tutmaktadır. Klasik iktisadi düşünce ekonominin belirlilik içinde olduğunu savunsada Keynes teorisinde belirsizliği ve geleceğe dair beklentileri önemli bir unsur olarak görmüştür. Teorinin başka bir önemli unsuru olan yatırım harcamaları bu belirsizliklerden ve uzun süren bekleyişlerden oldukça etkilenmektedir (Güngör, 2006: 11). Keynes 'e göre "her gün yeni bir gündür" ve "gelecek kafanın içindedir". Geleceğin belirsizliği konusunda Keynes iki nokta üzerinde durur. İlki sermaye birikimi getirisinin gelecekteki belirsizliğidir. Geleceğe dair diğer bir belirsizlik de likidite tercihinde ortaya çıkmaktadır. Keynes'e göre faiz oranlarının serbest hareketini engelleyen tahvil fiyatlarındaki belirsizlik tam bir belirsizliğe yol açmaktadır (Demir, 1996: 28).

Keynes'in fikirleri 1960'lı yılların sonlarına kadar piyasa istikrarsızlıklarına belli bir çözüm getirir, 1970'lerde baş gösteren petrol krizi, işsizlik, enflasyon gibi sorunlar Keynesçi yaklaşımın önemini yitirmesine neden olmuştur. Özellikle petrol gibi büyük öneme sahip doğal kaynağın fiyatındaki yükselişler, beraberinde üretim maliyetlerinde de artışlara neden olarak; bir taraftan nihai mal fiyatlarını yükseltirken, diğer taraftan da toplam üretim miktarının düşmesine etki etmiştir. Bunun sonucu ani arz şokları, maliyet fazlalığı ve durgunluğun aynı anda gerçekleşmesiyle stagflasyon durumuna dönüşerek bu durum Keynesçi görüşün önemli ölçüde sarsılmasına neden olmuştur (Tunay, 2011: 74).

2. Çağdaş Keynesçi Yaklaşımlar

Keynes'in politikalarının uygulandığı 1940'lardan 1970'lere kadar olan dönemde ortaya çıkan kapitalizm sorunlarına cevap bulunamama ve Neoklasik düşünürler tarafından yapılan eleştiriler, Keynesçi yaklaşımların da kendi aralarında farklılaşarak bölünmelerine neden olmuştur. Ancak Keynes'in teorisinin yanlış algılanıp, yorumlanmasıyla ortaya çıkan bu yaklaşımlar; paranın önemi, piyasalardaki dalgalanmalar ve istikrarın sağlanması konusunda ortak noktada birleşmektedirler. Bunlar; Hidrolik Keynesçi Yaklaşım (Neoklasik Keynesçi Yaklaşım), Dengesizlik Keynesçiliği (Anti-Walrasian Keynesçi Yaklaşım), Yeni Cambridge Keynesçiliği, Yeni Keynesçi Yaklaşım ve Post Keynesçi Yaklaşım'dır.

2.1. Hidrolik Keynesçi Yaklaşım

John Hicks, Keynes'in Genel Teorisinde ortaya koyduğu görüşlerini; 1937 yılında yayınladığı *Bay Keynes ve Klasikler* adlı makalesinde, klasik iktisadi düşüncenin ana ilkeleriyle birleştirerek iki kuramın sentezini yapmaya çalışmıştır. Yaklaşımın temsilcileri; John Hicks, Alvin Hansen, Paul Samuelson, Christian Schultz ve Abba Lerner'dir (Çataloluk, 2016: 75). Neoklasik Keynesçi sentez olarak da adlandırılan bu yaklaşım; Keynes'in belirsizlik, zaman, beklentiler, olasılık gibi ana unsurlarını reddetmiştir. Keynes iktisadını mekanik bir yoruma indirgeyerek, Hidrolik Keynesçi yaklaşımı oluşturmuşlardır. Hidrolik yorumun başlangıç noktasını oluşturan Gelir Harcama Teorisi ya da çok bilinen şekliyle IS-LM analizi Neoklasik Keynesçi yaklaşımın gelişmesinde de etkili olmuştur (Fisunoğlu ve Tan, 2009: 75).

Hicks, Keynesçi yaklaşımın, klasik teoriden iki şekilde farklılık gösterdiğini belirtir. Bunlardan ilki para talebinin faiz oranına bağlı olması (likidite tercihi), ikincisi faizin tasarruflar üzerinde bir etkisinin olmamasıdır. Klasiklerin aksine para miktarı ile belirlenen gelir değil, faiz oranıdır. Sermayenin marjinal verimliliği eğrisi, yatay ekseninde yatırımın, dikey ekseninde faizin olduğu grafikte gösterilirken, likidite tercihi ile belirlenen faiz oranı yatırım miktarını belirlemektedir. Yatırım miktarı ise çarpan üzerinden gelir seviyesini belirler. Yatırım yapma arzusu ya da tüketim eğiliminde bir artış faiz oranının değil, istihdamın artmasını sağlayacaktır. Keynes'e göre likidite tercihi, faiz oranının yanında gelirin de bir fonksiyonudur (Hicks, 1937: 152). Hicks'e göre Keynes'in likidite tercihi kuramının milli gelire bağlı olmasından ötürü; yüksek gelir seviyesinde olanlar daha çok mal ve hizmet almak için işlem motifi ile daha çok para, düşük gelir seviyesindekiler ise daha az para talebinde bulunacaklardır. Ancak gelir seviyesi de yatırımcılar vasıtasıyla faize bağlı olacaktır. Yani faiz oranları ile milli gelir düzeyleri arasında bir ilişki bulunmaktadır. Hicks bu belirsizliği çözmek için, Neoklasik teoriyi Keynesçi görüşle harmanlayarak yeni bir model ortaya koymuştur (Küçükcalay, 2015: 350).

Hicks, faizdeki belirsizliği ortadan kaldırmak amacıyla hem para hem de mal piyasalarının birbirleriyle etkileşim halinde olarak piyasaların nasıl denge düzeyine yöneldiğini gösteren bir analiz geliştirmiştir. Kısa dönemde gelir denge seviyesi, istihdam denge düzeyi ile faiz haddinin; para arzının para talebiyle eşit duruma geldiği düzeyde belirleneceğini savunmaktadır. Hicks tarafından ortaya konan bu düşünce Hansen tarafından geliştirilerek Hicks-Hansen modeli olarak iktisadi düşüncede yerini almıştır (Aktan, 2002: 5). Hicks, para talebinin faiz oranına karşı tam esnekliği, yatırım talebinin faiz oranına karşı duyarsızlığı ve parasal ücretlerin aşağı yönlü katılığı koşullarından birinin geçerli olması halinde, Keynesçi kalıcı işsizlik probleminin, Neoklasik teori etrafında gösterilebileceğini savunarak yeni bir sentez elde etmiştir (Büyükkakın, 2007: 24). Fiyatların katılığı dışında kalan işgücü ve mal piyasalarının rekabetçiliği, bilginin mükemmelliği ve dışsallıkların olmaması, Walrasyan oluşundan dolayı ortaya çıkan bu yoruma neoklasik sentez adı verilmiştir (Romer, 1993: 5).

Klasik bir iktisadi düşünür olan Leon Walras'ın düşünceleri mikroekonominin, Keynes'in görüşleri ise makroekonominin temelini oluşturmuştur. İki iktisatçı arasındaki asıl fark ise Keynes'in ekonomiye makro açıdan bakmasından ileri gelmektedir. Onun anladığı denge hali makroekonomik denge durumudur. Walras Genel Denge'ye farklı bir bakış açısı getirerek; sistemde varolan herhangi bir piyasa ekonomisinde dengesizlik varsa diğer piyasaların da denge düzeyinde olmasına olanak yoktur. Keynes'in teorisinde ise emek piyasasında varolan bir arz fazlası (işsizlik) durumunda, diğer mal ve para piyasaları da denge düzeyine gelebilmektedir. Normalde yan yana gelmesi mümkün olmayan iki farklı analizi bir araya getirme çabaları farklı bir modelin ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Samuelson 1955'lerde bu iki farklı düşünceyi Neoklasik Sentez adı altında birleştirme uğraşına girmiştir. Keynes'in fikirlerinin, Klasik düşünce ile bağdaştırılması sonucu ortaya çıkan Hidrolik yorum bir dönemdeki iktisadi hayata damgasını vurmuştur (Daldal, 2009: 47- 48). Neoklasik sentez çerçevesindeki uzlaşının daha sonraları bozulma nedeni, gelişmiş

ülkelerde yaşanan stagflasyon olgusunun yanında (Büyükakın, 2007: 25), sentezin teorik açıklamaları ile politika önerilerinin, krizleri öngörme ve açıklama konusunda yetersiz kalmalarıdır (Çakmaklı, 2011: 156).

2.2. Dengesizlik Keynesçiliği Yaklaşımı

Dengesizlik Yaklaşımının öncüleri olan Clower ve Leijonhufvud, Dengesizlik kuramının hareket merkezini; arz ve talebin eşitlendiği noktada, fiyat değişikliklerinden ötürü Neoklasik teorinin reddedilmesi görüşünün oluşturduğunu varsaymışlardır. (Delfaud, 2010: 117).

Savunucuları Robert Wayne Clower, Axel Leijonhufvud, Robert J. Barro, Herschel I. Grossman ve Don Patinkin olan iktisatçılar bu görüş içerisinde değerlendirilir. Keynes'i genel denge modeli etrafında yetersiz ve noksan bilgi, yanlış fiyatlar ve miktar uyumu kavramlarıyla yeniden yorum getirerek analiz etmişlerdir. Bu iktisatçılar Keynesçiliğin Hidrolik yorumun iddiasının aksine, dengesizlik içinde mübadele sürecinin çözümlenmesini öngörmüşlerdir. İstihdam ve gelir düzeyindeki dalgalanmalar, dengesizlik fiyatlarıyla sürüp giden müdahaleler sonucu ortaya çıkmaktadır. Dengesizlik ne kadar büyükse sistemi dengeye getirecek güçlerde o oranda zayıf hale gelirler. Farklı şekillerde ortaya çıkan kriz ve dengesizliklerin niteliğine bağlı olarak bu yaklaşım; bütçe politikalarının yanında fiyatlar ve gelirler politikaları, dış ticaret müdahaleleri, döviz kuru ayarlamaları, miktar kısıtlamaları gibi politikalar arasında duruma en uygun olan, farklı politika seçeneklerinin uygulanmasını kabul etmektedir (Çataloluk, 2016: 77).

2.3. Yeni Cambridge Keynesçiliği Yaklaşımı

Bu yaklaşım 1970'li yıllarda İngiltere'de ortaya çıkmıştır. Kendine Cambridge İktisadi Politik Grubu adını verir ve *Cambridge Economic Policy Review* dergisi esas olarak akımın görüşlerini yansıtır (Arın, 1987: 47). Savunucuları Wynne Godley, Francis Cripps, Basil J. Moore, Roger Tarling, Wallace C. Petherson, James Rhodes ve Frank Wilkinson'dır. Yeni Cambridge Keynesçiliği politika önerilerine göre; ekonominin sadece uzun dönem hareketleri ile ilgilenmişlerdir. Bu bakımdan kısa dönemli amaçlardan ziyade uzun dönem amaçlarına göre düzenlenmiş maliye politikası amaçlarını tercih etmişlerdir ve para politikası konusunda da Keynesçi görüşleri paylaşmaktadırlar. Buna karşılık, sürekli ya da uzun dönemli gelirler politikasını kullanılmaz olarak kabul etmektedirler. Bu yaklaşım Neoklasik teorinin denge modelini kabul etmemekte ve modellerinde sürekli dengesizlik durumundan hareket etmektedir (Çataloluk, 2016: 77).

Yeni Cambridge Keynesçiliği savunucuları, geleneksel Keynesçi önerileri çözümlenmeye çalışmışlardır. Bu analizlerine mali kaynakların gelirler ve harcamalar üstündeki tesiri, dış ödemeler dengesi sınırının önemi, fiyatların ve ücretlerin oluşumu ve devletler arası rekabet unsurunu da dahil ederek Keynesçi kuramı genişleterek, ilerletmeye çalışmışlardır. Fakat çözümlenmeleri geleneksel Keynesçilikten oldukça farklı politik önerilere ulaşmaları sonucunu doğurmuştur. Yaklaşımın savunucularının görüş birliğine vardığı konu; enflasyonu düşürmek ve büyümeyi gerçekleştirmek için korumacılık ve ithalat kontrolü politikasının gerekliliğinde birleşmektedir. Bu iktisatçıların çoğu gelirler politikasının gelir çelişmesine çare olabileceğini savunup uygulamasının zor olduğunu düşünmüşlerdir. Yeni Cambridge Keynesçiliği stagflasyonda işsizliği önlemeye verdiği önem ve korumacılık önerisi doğrultusunda diğer iki Keynesçi yaklaşımdan farklılık göstermiştir (Arın, 1987: 50- 52).

2.4. Yeni Keynesçi Yaklaşım

Bu yaklaşımın savunucuları, piyasaların Walrasyan olmayan özellikte olduğunu ifade ederek klasik teorinin geçersiz olduğunu savunmuşlardır. Yeni Keynesçi düşünürler özünde Keynesçi prensiplere bağlı kalmak koşuluyla, makro teoriye, mikro temeller yüklemeye yönelik incelemeler yapmışlar yani makro teorinin mikro temellerini oluşturmuşlardır (Greenwald ve Stiglitz, 1993: 25).

Başlıca savunucuları Michael Parkin, Robert J. Gordon, N. Gregory Mankiw, Joseph E. Stiglitz, Alan S. Blinder, John Taylor, Arthur M. Okun'dur. Keynesçi iktisatçılar piyasalardaki istikrarsızlıkları veri olarak ele alıp, makroekonomik sorunların giderilmesi üzerine çalışmalar yapmışlardır. Yeni Keynesçi Yaklaşımın savunucuları ise meydana çıkan bu makro sorunların, hangi mikro eylemler sonucu ortaya çıktığını belirlemeye yönelik analizler yapmışlardır. Geleneksel Keynesçi kuramın birçok yönünü değiştirip, emek, mal ve sermaye ekonomileri üzerinden farklı yorumlar geliştirmişlerdir. Piyasa ekonomisindeki fiyat ve ücretlerin eşanlı uyarlanamaması, eksik rekabet, yanlış bilgi, koordinasyon başarısızlığı gibi aksaklıkların da analizin içinde yer almasının gerekliliğini savunmuşlardır. (Fisunoğlu ve Tan, 2009: 54). Yeni Keynesçi iktisatçılar, Yeni Klasik Sentezin uzun vadede başarılı olacağını öngörmüşler ancak bu sürecin çok uzun ve yorucu olacağını belirtmişlerdir (Gencer ve Birol, 2014: 8).

Gordon, Greenwald ve Stiglitz Yeni Keynesçi kuramın özünü analiz ederek, ücret katılıklarını emek piyasasının dengesizliğinden kaynaklı modellerle açıklamaya çalışmışlardır. Öte yandan fiyat katılığını da fiyat uyarlamasının yüksek marjinal maliyetine dayandırarak mal piyasalarındaki düzenli olmayan rekabet koşullarıyla açıklamaya çalışmışlardır. Yeni Keynesçi teori savunucuları ekonominin dalgalı olduğu bir ortamda nasıl uygun hale getirildiğini göstererek ücret ve fiyat katılıklarını istikrarlı bir mikro ekonomik teori ile savunma çabasına girmişlerdir (İslatince, 2007: 212).

2.5. Post Keynesçi Yaklaşım

Post Keynesçi Yaklaşım, Keynesçi kuramın aksine, klasik kurama tamamen karşı çıkarak Keynes'in modelinin, Neoklasik sentezle bağdaştırılmasını şiddetle eleştirir. Gerçek veya parasal güçlere vurgu yapımlarıyla birbirinden ayrılırlar. İktisadi teoride para ve belirsizlik kavramı üzerinde durarak Neoklasik düşünceye tümüyle karşı çıkmışlardır. Post Keynesçi ekol gerek sektörel gerek de toplam talepteki dalgalanmaları, nispi fiyatlardaki değişimlerden çok, gelirdeki dalgalanmalara bağlamaktadır. Ücretler iş piyasasında değil, sözleşme ile belirlenir ve politik, psikolojik, sosyolojik, tarihsel unsurlar bu ücretlerin belirlenmesinde etkili olurlar. Ücretler, sendikaların gücünün etkisiyle, emeğin marjinal verimliliğinden uzaklaşabilirler (Daldal, 2009: 49).

Başlıca savunucuları Nicholas Kaldor, George L. S. Shackle, Paul Davidson, Joan Robinson, Michal Kalecki diye sıralanır. Post Keynesçi ekolün en önemli savunusu; istihdam ve ücretlerdeki dalgalanmaların, belirsizliklerden ve piyasalarda oluşan güven eksikliğine bağlı olarak beklentilerin kararsız bir yapıda olmasından kaynaklandığıdır. Yaklaşımın savunucularına göre, mikro düzeyde uygun bir gelir dağılımı oluşturmak için sosyal ve iş piyasası kurumlarının korunması sağlanmalı ve makro düzeyde tam istihdamı gerçekleştirmek amacıyla da genişletici talep yönlü politikalar uygulanmalıdır (Altıok, 2009: 94-95).

Post Keynesçi yaklaşım, ekonomiyi tarihsel bir döngü içerisindeki oluşum olarak görmüş ve beklentiler üzerinden açıklamışlardır. Neoklasik teorinin temelini oluşturan nispi fiyatlar yerine, yatırımlar Post Keynesçi kuramın ana unsuru olarak ele alınmıştır (Fisunoğlu ve Tan, 2009: 52). Post Keynesçi teori ekonomiyi tarihsel bir zaman içinde ele alır. Genel denge analizinde denetleyici bir yapı üzerine hiç değinilmemiş olmasına eleştiri getiren Post Keynesçi yaklaşımda politik ekonomik kuramların iktisadi olaylar üzerinde önemli etkilerinin olduğu görüşü hakimdir (İslatince, 2007: 213). Yaklaşımın savunucuları, yatırım harcamalarının artırılmasıyla ekonomide istikrarsızlıkların giderileceğine değinerek, istihdamı ve üretimi artırabilmek için hükümetin maliye politikası araçlarıyla ekonomiye müdahalesini gerekli görmüşlerdir. Post Keynesçiler verimlilik ve arz şoklarının maliyet enflasyonuna sebep olabilecek etkisine de vurgu yapmışlardır (Tunay, 2011: 76).

3. Dengesizlik Keynesçiliği Yaklaşımı'nın Genel Bir Değerlendirilmesi

Dengesizlik yaklaşımı 1960'lı yıllarda Clower ve Leijonhufvud tarafından Neoklasik teorinin denge modeline karşı çıkarak geliştirilmiş bir modeldir. Dengesizlik Keynesçiliği savunucuları, klasik teorideki piyasadaki oluşan fiyatların denge fiyatları olamayacağını, fiyatların sabit olduğu piyasalarda ortaya çıkan dengesizliğin, başka piyasalarda da dengesizlik yaratacağını ve bu durumun dengesizliği daha da güçlendireceğini savunmuşlardır (Delfaud, 2010: 117).

Dengesizlik Keynesçiliğinde gelir ve istihdam seviyesindeki istikrarsızlıklar, dengesizlik fiyatlarıyla birlikte art arda yapılan mübadelelerin bir sonucu olarak açıklanmaktadır. Ekonomide farklı nedenlerden dolayı göreceli fiyatlar denge fiyatları olmadığı durumda, mübadele hacminin de dengede olmadığı görülecektir. Piyasa mekanizmasının yeteri kadar verimli işlemeyişi sonucu fiyatlar da, dengesizlik fiyatlarına dönüşmüş olacaktır. Dengesizlik kuramı Hidrolik yaklaşımdan farklı olarak, değişik konjonktür dalgalanmaları içine alan daha geniş bir çerçevede durumu analiz eder. Hidrolik Keynesçi Yaklaşımın önem verdiği, ekonomik dengesizlik, eksik kapasite işsizlik şartları bunlardandır. Dengesizlik Keynesçiliği Yaklaşımı istikrarsızlıkların ve dengesizliklerin durumuna göre uygun politika önerileri sunmuştur (Alçın, 2010).

Dengesizlik yaklaşımı savunucuları bir yandan mal arzı ve mal talebi oranında dengesizlik, diğer yandan da emek arzı ve emek talebi oranında tutarsızlıklar olduğunu belirterek, bu dengesizliklerin nedenini fiyatların rijitliğine bağlamışlardır. Ücret ve fiyat katılıklarının sebeplerini açıklamak için makroekonomik istikrarsızlığın mikro temellerini araştırarak, üretim ve istihdam düzeyindeki konjonktürel dengesizliklerin fiyatlarla alakalı bir durum olduğunu iddia etmişlerdir (İslatince, 2007: 211).

Dengesizlik Keynesçiliğinin gelişim gösterdiği evrede önemli üç girişim olmuştur. Bunlardan ilki Clower ve Leijonhufvud'un Keynes'i yeniden yorumlayarak ele alması, ikincisi genel denge analizi içinde rekabet şartlarında olmayan gelişmeler ve üçüncüsü makro iktisadın mikro temelleri kapsamındadır. Neo-Keynesçi yaklaşım Walrasyan özellikler taşımasına rağmen piyasaların sürekli denge düzeyinde olduğu görüşünde ınat etmeyen, Keynesçi sorunları barındıran, makro ya da mikro bir yaklaşım olarak tanımlanmaktadır (Fisunoğlu ve Tan, 2009: 52).

4. Dengesizlik Keynesçiliği'nin Hidrolik Yoruma Eleştirileri

Clower Hidrolik yaklaşıma karşı çıkararak, IS-LM analizinin Keynes'in iktisadını temsil etmediğini, Keynes'in teorisinin Walrasyan genel denge modeli çerçevesinde ortaya koyulamayacağını, Keynes'in modelinin bir "Dengesizlik" modeli olduğunu belirtmiştir. Walrasyan denge çerçevesinde, sürekli istem dışı işsizlik olgusunun açıklanamayışını ilk sorgulayan Clower ve Leijonhufvud olmuştur. Neo-klasik sentez döneminde, Hicks'in çizgisini geliştirmeye çalışan Patinkin, piyasa hareketlerinin tümü dikkate alındığında, ekonominin genel dengeye ulaşamamasının nedenini; piyasa güçlerinin (ücretlerin çok yavaş düşmesi, reel balans etkisinin çok düşük olması gibi) etkilerini kısa dönemde gösterememesine bağlamıştır. Bundan dolayı Keynesçi iktisat, dengesizlik iktisadı olarak yorumlanabilir. Ancak uzun dönemde, piyasalar Walrasyan tatonnement mantığına göre hareket eder. Patinkin'in söz ettiği esnek fiyatlar ve ücretler ekonomiyi tam istihdama götürecektir (İslatince, 2007: 210). Neoklasik Sentezin öncülüğünü yapan Hicks araştırmalarında bir anlamda ekonominin optimizasyon modellerini makro ekonomik sistemle birleştirmeye yönelik çalışmalar yapmıştır. Clower ve Leijonhufvud Walrasyan denge etrafında süren istemsiz işsizliğin devamlılığı sürecinin nedenini sorgulayarak genel denge analizini eleştirmişlerdir (Öğüt, 2014: 52-53).

Clower' in öncülüğündeki Anti-Walrasyan düşünürler, *Karşı Devrim* olarak savundukları görüşlerinde, Neoklasik teoriyi Keynesçi iktisat ile bağdaştırmanın asla mümkün olamayacağını ifade ederek hidrolik yoruma karşı çıkmaktadırlar. Hatta Clower piyasanın dengesizlik hallerini de içine alacak şekilde Walras Yasası'nın da genişletilmesini önermiştir. Walras Yasası'na göre herhangi bir piyasada dengesizlik oluştuğunda diğer piyasalarda da dengeye ulaşamayacağı belirtilmektedir. Keynes'in teorisinde işgücünün olduğu piyasalarda işsizliğin olması durumunda dahi denge oluşmakta mal ve para piyasaları denge düzeyine gelebilmektedir. Bundan dolayı Walras analizi bütün piyasalarda geçerli ise Keynes'in genel kuramı yanlıştır. Tersine eğer düşük istihdam dengesi oluşuyorsa bu sefer Walras Yasası geçerli değildir (Fisunoğlu ve Tan, 2009: 52). Bu sebepten dolayı Clower'ın dediği gibi "Ya Walras Yasası Keynesyen Teoriyle uyumsuz ya da Keynes'in Ortodoks iktisadi kurama hiçbir yararı olmamıştır." (O'Meara: 150).

Hidrolik Keynesçi iktisatçılar Keynes'in olasılık, belirsizlik, beklentiler, zaman gibi teorisinin temelini oluşturan unsurlarını görmezden gelerek, Keynes'in kuramını mekanik bir yoruma indirgemeye çalışmışlardır. Hidrolik Keynesçi analizin başlangıcını Hicks'in geliştirdiği IS-LM modeli oluşturmuş ve bu analizin temelinde de Neoklasik faiz kuramına karşı çıkan görüşler yer almıştır. Hidrolik Keynesyenler uzun dönemde neoklasik iktisattan, kısa dönemde ise IS-LM analizinden yararlanmışlar ancak ücret ve fiyat katılıklarının nedenini açıklayamamışlardır (Fisunoğlu ve Tan, 2009: 50). Hicks'in ortaya attığı IS-LM analizi Keynes'in kuramının yanlış yorumlanmasının ana kaynağını oluşturur. Analizin reel sektörle (IS) parasal sektörde (LM) daima denge halinin olduğunu varsayması, belirsizliğe yer vermemesi ve dengesizliği görmezden gelmesinden dolayı analiz, Keynes'in teorisyle bağdaşmayan bir yapıya sahiptir (Altıok, 2009: 88).

Modelin IS tarafını yatırım, tüketim ve mekanik davranışsal kurallar yönetmektedir. Bu kurallar, üretim, faiz hadleri ve harcanabilir gelirler gibi sınırlı değişkenler türünden ifade edilmektedir. LM tarafında ise gelir ve faiz hadlerine bağlı olan para talep fonksiyonu para stoku ile eşit seviyeye gelmektedir. Böylece para stokundaki bir artış talebi de artırır ve gerçek faiz oranlarını düşürür. Ancak yatırım konusundaki beklentilerin etkisiyle, IS eğrisinde gerçek ve nominal faiz oranlarını artıracak bir kayma meydana gelebilir. Yatırımların gerçekteki talep beklentilerine karşı duyarlı olmasından dolayı, reel oranlarda yükseliş görülebilir. IS-LM analizinin tıkandığı nokta bu beklentilerin analizin içinde ifade edilememesinden dolayıdır. Beklentilere dışsal değişken olarak bakıldığında bunların IS-LM analizinin içine alınması çok da mümkün olamamaktadır (Demir, 1996: 28-29).

Dengesizlik teorisinde ücretlerin ve fiyatların çok yüksek ya da çok düşük oluşu birbirinden farklı türlerde işsizliğin oluşmasına neden olmuştur. Bunlar Klasik işsizlik, Keynesçi işsizlik ve bastırılmış enflasyondan kaynaklı işsizlik olarak sayılabilir. Keynesçi işsizliğin olduğu durumda fiyatlar çok yüksektir ve bu yüksek fiyatlar ardından aşırı mal arzı ile aşırı emek arzı yaratır. Bu durum Keynesçi işsizliğin ortaya çıkmasına

neden olur. Klasik işsizlik bir stagflasyon durumudur; ücretlerin çok yüksek oluşu aşırı emek arzı kaynaklı işsizliğe; aşırı mal talebi de yüksek fiyatlar kanalıyla enflasyona neden olurlar. Bastırılmış enflasyon işsizliğinde ise hem mal hem de emek piyasasında talep çok fazladır. Bunun nedeni fiyatların ve ücretlerin çok düşük olmasından kaynaklıdır. Bastırılmış enflasyon fiyatların sabit olduğu varsayılan ekonomilerde ortaya çıkar. Fiyatların yukarıya doğru sabit olmadığı durumlarda ise hem işgücü piyasası hem de mal piyasasında oluşan aşırı talep fiyatları yükselterek işgücü talebini etkileyerek işsizliğin düşmesini ya da ortadan kalkmasını sağlar. Dengesizlik hem mal hem de işgücü piyasasında fiyatları yükseltme yönündedir. Böylece bastırılmış enflasyon hem fiyatların hem ücretlerin artmasıyla Keynesçi enflasyon durumuna dönüşmüş olur (Arın, 1987: 44).

Dengesizlik Yaklaşımının öncüleri Clower ve Leijonhufvud, özellikle işsizlik ve efektif talep eksikliği sorunu üzerinde durmuşlardır. Dengesizlik savunucuları, Neo-klasik sentezin Keynes'in Walrasyan analizi reddettiğini görmezden gelerek, teorisini yanlış yorumlayarak, Keynesçi iktisadi düşünceden uzaklaştıklarını ifade etmişlerdir. Clower'a göre işgücü piyasalarındaki arz fazlalığı Walras'ın genel denge analiziyle örtüşmemektedir. Buradaki asıl mesele işgücü piyasalarındaki arz fazlalığını başka piyasalarda talep fazlalığı olarak ayarlayacak otomatik mekanizmaların olmamasından kaynaklanmaktadır. Bunun yanında işçilerin mal satın almadan önce emeklerini sattıklarından dolayı piyasalarda Walrasyan bir dengeden söz edilemez (Altiok, 2009: 87). "Para mal satın alır ve mallar para satın alır ancak mallar mal satın almaz" diyen Clower (1965)'a göre çalışanlar emeklerini mal satın almadan önce satmaktadırlar. Oysa Walrasyan genel dengede bu iki işlem aynı anda meydana gelmektedir. Bunun sonucu olarak dengeye ulaşamayabilir. Firmanın çalışanları gelirlerinin yalnızca küçük bir kısmını firmanın ürettiği mallara harcayacaklardır ve böylece ekonomi eksik istihdamda kalacaktır. Bu durumda rasyonel talep koşullarında bir tam istihdam dengesi söz konusu olacaktır (İslatince, 2007: 211).

Dengesizlik Keynesçiliği Yaklaşımında piyasalar fiyatların denge düzeyine gelmesine olanak verecek kadar değişken bir yapıya sahip değildirler. Piyasalardaki koordinasyon düşüklüğü ücret ve fiyatlar değişken olsada ücret ve fiyat dengelemelerinin zamanını geciktirebilmektedir. Piyasalarda ücret ve fiyat ayarlanması Walrasyan denge analizinden farklı bir şekilde ağır ve kusursuz işleyemeyebilir. Toplam talepte görülen düşme anında ekonomide fiyat ayarlamaları miktar ayarlamalarının gerisinde ise durgunluk baş gösterecektir. Bu kriz kendini; işçi atımı, fiyat azalışı, efektif talebin azalması, stok artışı ya da stok düşüşü, ücretlerin azalışı gibi bir durgunluk sürecine girerek gösterecektir. Piyasaların da bu durumu kendiliğinden düzelterek otomatik bir düzeneğe sahip olmadığından ötürü piyasa ekonomisinde fiyatlar yerine miktar ayarlamaları yapılır. Değişken fiyatlarda arz ve talep dengesini sağlamak yerine, bu dengesizlik fiyatlarına göre miktar ayarlaması yapılır. Dengesizlik fiyatlarıyla yapılan art arda mübadeleler tek tek piyasaların işleyişinin işsizlik yaratmasına neden olurlar (Altiok, 2009: 88-89). Nispi fiyat dengesizliklerini düzeltmek için ne tür müdahalelerin gerektiği ile ilgili tartışmalardan çıkan sonuç; hangi tür müdahalenin hangi oranda gerektiği, işsizliğin kaynağına ve dengesizliğin derecesine bağlı olarak belirlenmeli olduğu öngörüsüdür. Her konjonktür farklı tür politikaların ve dengesizliğin derecesine göre politika dozlarının doğru saptanmasını gerektirdiğinden dolayı, sorunların kaynağının ve türünün doğru teşhis edilmesi büyük önem taşımaktadır (Arın, 1987: 45).

Clower ve Leijonhufvud'un öncülük ettiği Dengesizlik Keynesçiliği, Keynes'i Walrasyan olmayan genel denge analizi çerçevesinde, eksik ve yetersiz bilgi, yanlış fiyatlar ve miktar ayarlamaları kavramları ile yorumlamıştır. Joan Robinson, Paul Davidson, Hyman P. Minsky ve Sidney Weintraub gibi iktisatçıların öncülüğündeki Post Keynesçi yaklaşım grubu ise Keynes'i belirsizlik, zaman, beklentiler şeklinde unsurlar etrafında yorumlayarak bu öneriler etrafında, makroekonomiyi mikro temellerle bağdaştırmaya çalışmışlardır. Keynes'in teorisinin genel denge durumunun özel bir dengesizlik hali statüsüne indirgenildiğini ileri sürerek Hidrolik Keynesçi Yaklaşımı eleştirmişlerdir (Büyükkakin, 2007: 25).

SONUÇ

Keynesçi teori, talep yönlü bir iktisadi yaklaşımdır. Büyük Buhranın ortaya çıkardığı işsizlik ve toplam talepteki yetersizlikleri gidermek amacıyla klasik teoriye karşı geliştirilmiş bir düşüncedir. Klasik düşüncenin her arz kendi talebini yaratır düşüncesi Keynes'e göre yanlıştır. Keynes kısaca Genel Teori olarak anılan eserinde görüşlerini; üretim ve istihdamın bütün seviyelerinde toplam talep fiyatının, toplam arza eşit olduğu noktada arz kendi talebini yaratır şeklinde açıklamıştır. Ayrıca Keynes kriz dönemlerinde devletin telafi edici maliye politikalarıyla özel tüketim ve yatırım harcamalarını uyarmasını önermektedir.

Keynes'in teorisinin akademik çevrelerde tanınarak benimsenmesinde katkıları olan Hicks, Keynes'in teorisini klasik iktisadın temel ilkeleri ile bağdaştırarak iki teorinin sentezini yapmıştır. Hicks, Walras'ın genel denge analizinden etkilenecek; kısa dönem denge gelir ile istihdam düzeyi ve faiz oranının geometrik olarak; paranın arzının, paranın talebine eşitlendiği bir noktada belirleneceğini varsaymıştır (Aktan, 2008: 14). Daha sonra A. H. Hansen tarafından geliştirilen bu görüş Hicks-Hansen (Gelir-Harcama ya da IS-LM) modeli olarak iktisat yazınına girmiştir. Clower ve Leijonhufvud öncülüğündeki iktisatçılar ise bu modele şiddetle karşı çıkarak, mal ve emek piyasalarında denge halini inceleyen Hidrolik yorumun, Keynesçi teori içinde yer almasını eleştirmişlerdir. Bu yaklaşımın savunucuları, neoklasik sentezin, Keynes'in Genel Teorisi'ni yanlış yorumladığını belirterek, gerçekte Keynes modelinin bir dengesizlik modeli olduğunu ve bundan dolayı Walrasyan analiz ile birleştirilemeyeceğini savunmuşlardır. Ayrıca Dengesizlik yaklaşımı, istihdam ve yatırım seviyelerindeki konjonktürel dalgalanmaların fiyatlarla ilgili olduğunu öne sürmüştür.

Dengesizlik Keynesçiliği savunucuları Keynes'i Walrasyan olmayan genel denge analizi etrafında eksik bilgi, yanlış miktar ve yanlış fiyat uyarlamaları kavramları ile yorumlayarak, Keynes'in teorisini genel denge halinin özel bir dengesizlik durumuna indirgediğini öne sürerek hidrolik yoruma eleştiri getirmişlerdir.

Kaynakça

- Aktan, C. C. (2008). Yeni İktisat Okulları. Seçkin Yayınları. Ankara.
- Aktan, C. C. (2002). Lord Keynes, Keynesyenler ve Fonksiyonalistler. İçinde: Anayasal İktisat, 165-186.
- Akyüz, Y. (1980). Sermaye. Bölüşüm, Büyüme, (Ankara, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, No. 453).
- Alçın, S. (2010). Keynes ve Keynesçilik Nedir? <https://ozgurlukdunyasi.org/arsiv/24-sayi-197/200-keynes-ve-keynescilik-nedir>.
- Altıok, M. (2009). Keynes ve Keynesçi Kuramda Kriz ve İktisat Politikası Tartışmaları, *Toplum ve Demokrasi*, 3 (6-7), 75-102.
- Arın, T. (1987). Keynesçi Akımlar: Keynesçiliğin Krizi ve İç Tartışmaları. *İktisat Fakültesi Mecmuası*, 45(1-4), 32-70.
- Biol, Ö. H., & Gencer, A. H. (2014). Neo-Klasik İktisat ve Neo-Klasik Sentez. *Trakya University Journal of Social Science*, 16(1, 259-280).
- Büyükakın, T. (2007). Yeni Keynesyen İktisat mı, Yeni Neo-Klasik Sentez mi? *Kocaeli Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(13), 22-36.
- Çataloluk, C. (2016). Keynezyen Teoriye Çağdaş Keynezyen Yaklaşımlar. *Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Dergisi*, (11), 69-84.
- Daldal, Ş. (2009). Kapitalizmin Bütünsel Bir Analizi: John Maynard Keynes. *Toplum ve Demokrasi*, 3(6-7), 41-66.
- Delfaud, P. (2010). Keynes ve Keynesçilik, İsmail Yerguz (Çev.), Ankara.
- Demir, Ö. (1996). Kurumcu İktisat. Vadi Yayınları.
- Fisunoğlu, M. , & Bilge, K. T. (2009). Keynes Devrimi ve Keynesyen iktisat. *Ekonomik Yaklaşım*, 20(70), 31-60.
- Greenwald, B., & Stiglitz, J. (1993). New and old Keynesians. *The Journal of Economic Perspectives*, 7(1), 23-44.
- Güngör, K. (2006). İktisadın Tarihine Kısa Bir Bakış Ve Merkantilizmden Günümüze İktisadi Düşünceler. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Afyon.
- Herr, H. , & Gündüz, Ü. (2009). Keynes ve Keynes'i Yorumlayanlar. *Toplum ve Demokrasi* 3(6-7), 103-124.
- İslatince, H. (2007). İktisatta Denge ve Dengesizlik Kavramlarına Yönelik Kuramsal Tartışmalar. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (19). 205-216.
- Kazgan G. (2004). İktisadi Düşünce veya Politik İktisadın Evrimi. Remzi Kitabevi, 12.
- Keynes, J. M. (2010). Genel Teori: İstihdam, Faiz ve Paranın Genel Teorisi, çev. Uğur Selçuk Akalın, İstanbul: Kalkedon.

Kılınçoğlu, D. T. , Özçelik, E. (2016). John Maynard Keynes... Yine, Yeniden, İstanbul: İletişim Yayınları.

Küçükkalay, A. M. (2015). İktisadi Düşünce Tarihi. İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım.

Leijonhufvud, A. (1973). Effective demand failures. *The Swedish Journal of Economics*, 27-48.

O'Meara, G. The Modified General Equilibrium Approach to Keynesian Economics. *The Student Economic Review* Vol. XXVI.

Öğüt, K. (2014). Liberal Görüşün Sözde Bilimle Dayanağı: Neoklasik İktisat. *Aydınlanma* 1923, 45(45), 49-64.

Özel, H. (2009). İktisadi Analiz Tarihine Nasıl Yaklaşmak Gerekir? (II). H.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Cilt 27, Sayı 1, 45-72.

Romer, D. (1993). The New Keynesian Synthesis. *The Journal of Economic Perspectives*, 7(1), 5-22.

Takım, A. (2011). Türkiye'de 1960-1980 Yılları Arasında Uygulanan Kalkınma Planlarında Maliye Politikaları. *Maliye Dergisi*, 160, 154-176.

Tunay, K. B. (2011). Türkiye'de Durgunlukların Mars Yöntemi İle Tahmini ve Kestirimi. *Marmara University Journal of the Faculty of Economic & Administrative Sciences*, 30(1), 71-91.

Turan, Z., & Öztürk, Y. K. (2016). Keynes Sistemi ve Bekleyişlerin Sisteme Katkısı. *Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 9(2), 259-269.

Yıldırım, E., Çakmalı, S., & Özkan, Ö. (2011). Eskiden yeniye neoklasik sentez: Bir literatür taraması. *Ankara Üniversitesi, SBF Dergisi*, 4, 153-184.

A CRITICAL OF THE HYDRAULIC KEYNESIAN APPROACH: THE DISEQUILIBRIUM KEYNESIANISM

Extended Abstract

Introduction: The Keynesian approach is an economic thought put forward by John Maynard Keynes as a contrary view to the idea of "let go" predicted by established economic theory. Hoping that neoclassical theory can not be a solution to the economic crisis that surrounds the whole world, Keynes predicts that the state will take regulatory measures with appropriate monetary and fiscal policies in the face of economic problems stemming from the unemployment and inadequate demand.

According to Keynes, total demand is the sum of consumption and investment expenditures. The state should use it as an effective means to increase investment and consumption expenditures. Effective demand has a strategic precaution in terms of macroeconomic stability and there are three main functions that create effective demand: Consumption, investment and saving function. Paying more attention to Keynes consumption; the desire for consumption at a certain level of income is assumed to be a stable function of income. Saving is the portion of income that exceeds consumption expenditure. The effective demand also defines the investment that creates the driving force as the purchase of any kind of capital asset made with income.

Keynes' thoughts spread rapidly and were developed by other economists, but the misinterpretations made over time have led to differentiation and division among themselves. In the IS-LM analysis developed by Hicks and developed by Hansen, Keynes's Theory was synthesized by interpreting Walras in the framework of general equilibrium analysis. In the analysis, Hydraulic Keynesian Approach emerged by ignoring the concepts such as probability, uncertainty, expectations, and time that constitute the basis of Keynes 's theory and reduced to Keynes' s economical mechanical interpretation.

Defenders of the Imbalance Keynesianism approach, led by Clower and Leijonhufvud, opposed Hydraulic interpretation and tried to explain Keynes through the notion of incomplete and inadequate knowledge, false prices, and quantity applications around a non-Walrasian general equilibrium analysis.

Methodology: Keynesian macroeconomics is the source of all the instruments used in finance, especially to regulate the economy and achieve certain goals. In this theory, it is not possible for the economy to reach full employment by itself. It will be a long time for the economy to reach a full employment level, and state intervention is essential to ensure that short-lived markets can afford full employment because the problem of underemployment is a major problem.

Before analyzing the Imbalance Keynesian Approach, Keynes's stabilization policies were clarified, and then the economic policy analyzes of the different Keynesian schools emerged. The Hydraulic Keynesian Approach, which attempts to reconcile Keynesian theory with its classical theory by deviating from its foundation, Keynes's theory of imbalance is based on the Clower and Leijonhufvud's Imbalance Keynesian Approach.

Results: The biggest innovation Keynes has brought in economics is macroeconomics. The Keynesian macro theory argues that imbalances (unemployment, inflation, deflation, etc.) that may arise in the economic arena can be compensated by adjusting aggregate demand. By adopting a compensatory budget rather than the equivalent budget for economic growth, the state needs active intervention of the economy in this context. According to the Walras law, if there is an imbalance in any market in the system, it is not possible for all other markets to be in balance. In Keynes's theory, there is a supply surplus (unemployment) in the labor market, while other markets (money and commodity markets) are in balance. For this reason, Keynes' General Theory is wrong if the Walras law is valid; or if the underemployment balance can occur, the Walras law is invalid.

The Hydraulic Keynesian Approach is the end result of the synthesis of Keynes' ideas with Classical thought. Neoclassical synthesis; Keynesian proposals for the short term and a shift towards full employment equilibrium for the long term. Even if the hydraulic interpretation has a stigma of economic accusation in a period, then the consensus around neoclassical synthesis is distorted. This is due to the fact that the theoretical explanations of synthesis, along with policy proposals, are insufficient to predict and explain crises, besides the phenomenon of stagflation in developed countries.

Clower and Leijonhufvud criticized the general equilibrium analysis by interrogating the reason for the continuity of involuntary unemployment around the Walrasian equilibrium. IS-LM analysis revealed by Hicks; has a structure that is incompatible with Keynes's theory, since it assumes that the real sector (IS) always has a balance in the monetary sector (LM), the uncertainty is not included and the imbalance is ignored.

Defenders of the new Cambridge Keynesianism oppose the equilibrium model of neoclassical thinking; analysis, the effort to further expand and advance the Keynesian theory, including the influence of financial resources over revenues and expenditures, the importance of the balance of payments balances, the formation of prices and wages as well as the inter-state competition.

The proponents of the new Keynesian Approach attempted to explain the rigidities of wages and prices with a stable microeconomic theory, thus forming the microenvironment of macro theory.

The Post Keynesian Approach contradicts the classical theory and argues that economic instability will be eliminated by increasing investment expenditures and requires government intervention with fiscal policy instruments to increase employment and production.

Keynesian Approaches include the extent and boundaries of the state's intervention in the economy, fiscal policies, monetary policies, inflation, unemployment, balance and so on. as well as different opinions on such issues; the prosperity of money, the fluctuations in the markets and the stabilization.

Conclusion and Discussion: According to Keynes and Keynesian, capitalism is a system with rules, and it must be a state that limits those rules. On the basis of Keynesians' belief in stabilizing the economy; value judgments, macroeconomic fluctuations negatively affect economic welfare, unemployment can be seen as a more important problem than inflation. Public financing with emissions and borrowing along with taxation is a product of Keynesian economics and has contributed to the growth of the public sector.